

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ ความหลากหลายของปริโตซัวและคุณภาพน้ำในคลองแม่ร่า
จังหวัดเชียงใหม่

ชื่อผู้เขียน นางสาว อินทิรา ปุรงเกียรติ

วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาชีววิทยา

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

อ.ดร.อำนาจ	ใจนันไฟบูลย์	ประธานกรรมการ
ผศ.ดร.ศิริเพ็ญ	ตรัยไชยาพร	กรรมการ
ผศ.ดร.ยุวดี	พิรพารพิศาล	กรรมการ
ผศ.ดร.ชลดาล	วงศ์สวัสดิ์	กรรมการ

บทคัดย่อ

การศึกษาความหลากหลายของปริโตซัวและคุณภาพน้ำในคลองแม่ร่า จังหวัดเชียงใหม่ ระหว่างเดือนมีนาคม 2540 ถึงเดือนพฤษภาคม 2541 จาก 3 station (ก่อนเข้าเขตเมือง, ภายในเมือง ก่อนออกนอกเมืองเชียงใหม่) พบริโตซัวทั้งสิ้นรวม 104 species ใน 4 class คือ (1) class Ciliata 41 species คือ *Amphileptus claparedel*, *Aspidisca lynceus*, *Chilodonella cucullulus*, *C. uncinata*, *Cinetochilum margaritacum*, *Coleps elongatus*, *C. hirtus*, *Colpidium campylum*, *Cristigera phoenix*, *Cyclidium glaucoma*, *Drepanomonas dentata*, *Euplates adiculatus*, *E. eurystomus*, *E. patella*, *Euplates* sp., *Gastrostyla muscorum*, *Halteria grandinella*, *Holostricha vernalis*, *Lacrymaria* sp., *Leptopharynx* sp., *Litonotus fasciola*, *Loxocephalus plagilus*, *Loxodes magnus*, *Onychodromopsis flexilla*, *Oxytricha fallex*, *Paramecium aurelia*, *P. caudatum*, *P. multimicronucleatum*, *Prorodon griseus*, *Prorodon* sp., *Spirostomum ambiguum*, *S. intermedium*, *S. minus*, *Stentor coeruleus*, *S. polymorphus*, *Stylonychia mytilus*, *Tetrahymena pyriformis*, *Trachelophyllum clavatum*, *Urocentrum turbo*, *Urosoma*

caudata และ *Vorticella convallaria*, (2) class Mastigophora 36 species คือ *Anisonema acinus*, *Chilomonas paramecium*, *Chlamydomones* sp., *Entosiphon ovatum*, *Euglena acus*, *E. deses*, *E. enrenbergi*, *E. gracilis*, *E. klebsi*, *E. oxyuris*, *E. spirogyra*, *E. tripteris*, *Euglena* sp. 1, *Euglena* sp. 2, *Euglena* sp. 3, *Euglena* sp. 4, *Gonium pectorale*, *Gymnodinium aeruginosum*, *Heteronema acus*, *Pandorina morum*, *Paranema trichophorum*, *Phacus acuminata*, *P. longicauda*, *P. pleuronectes*, *P. pyrum*, *P. torta*, *Phacus* sp., *Spondylomorum quaternarium*, *Synura uvella*, *Trachelomonas armata*, *T. hispida*, *Trachelomonas* sp.1, *Trachelomonas* sp.2, *Trachelomonas* sp.3, *Trachelomonas* sp. 4 และ *Trachelomonas* sp. 5 (3) class Sarcodina 24 species คือ *Actinophrys sol*, *Actinosphaerium* sp., *Arnoeba dubia*, *A. guttula*, *A. limicola*, *A. proteus*, *A. radiosa*, *A. spumosa*, *A. striata*, *A. vermucosa*, *A. vespertilio*, *Arcella dentata*, *A. discoides*, *A. vulgaris*, *Arcella* sp.1, *Arcella* sp. 2, *Centropyxis aculeata*, *Centropyxis* sp., *Difflugia corona*, *D. oblonga*, *D. ucerolata*, *Heleopera pertricola*, *Paulinella* sp. และ *Pelomyxa* sp. (4) class Suctoria 3 species คือ *Acineta lacustris*, *Podophrya fixa* และ *Tokophrya cyclopum* ไปร์ติชัวทั้ง 3 class คือ class Ciliata, class Mastigophora และ class Sarcodina พบฯฯไปร์ติชัวมีการกระจายตัวคล้ายกันทั้ง 3 station ทุกเดือน ในรอบ 12 เดือน แต่ class Suctoria มีการกระจายเพียง station ที่ 2 และ station ที่ 3 เท่านั้น ค่า BOD (14-24.40 mg/l), ค่า DO (0.1-8.50 mg/l), ค่า pH (5.45-8.48), total Fe (0.09-3.52 mg/l), คลอไรด์ (0.20-8.80 mg/l) และ NH₃-N (0.2-1.53 mg/l) ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทั้ง 3 station ตลอด 12 เดือน สำหรับไปร์ติชัวที่พบเฉพาะในน้ำเสียที่จะใช้เป็น biomonitoring บ่งบอกคุณภาพน้ำเสียประเภทที่ 5 (ตามประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติฉบับที่ 8 พ.ศ. 2537) ได้มี 21 species ประกอบด้วย (1) class Ciliata 8 species คือ *Aspidisca lynceus*, *Chilodonella cucullulus*, *Cristigera phoenix*, *Cyclidium glaucoma*, *Euplates adiculatus*, *Holosticha vernalis*, *Paramecium multimicronucleatum*, *Prorodon griseus* (2) class Mastigophora 10 species คือ *Chlamydomonas* sp., *Euglena enrenbergi*, *E. spirogyra*, *E. tripteris*, *Gymnodinium aeruginosum*, *Heteronema acus*, *Pandorina morum*, *Phacus torta*, *Spondylomorum quaternarium* และ *Trachelomonas*

armata (3) class Sarcodina 3 species คือ *Centropyxis aculeata*, *Diffugia corona* และ *D. oblonga* กาฬสีกษาเพิ่มเติมจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อจะตอบคำถามได้ว่า ในปัจจุบัน 21 ชนิดดังกล่าว ซึ่งในเป็น bioindicator ปัจบุกคุณภาพน้ำได้หรือไม่

Thesis Title Diversity of Protozoa and Water Quality in Mae-Kha Canal,
Chiang Mai Province

Author Miss Inteera Proongkiat

M.S. Biology

Examining Committee :

Dr. Amnat	Rojanapaibul	Chairman
Asst. Prof. Dr. Siripen	Traichalyaporn	Member
Asst. Prof. Dr. Yuwadee	Peerapornpisal	Member
Asst. Prof. Dr. Chalobol	Wongsawad	Member

Abstract

The diversity of protozoa and water quality in Mae-Kha Canal, Chiang Mai Province was investigated during December 1997 – November 1998 from three stations, viz. (above, in, and below the city) 104 species of protozoa were recorded in 4 classes. There were 41 species in class Ciliata , viz. *Amphileptus claparedei*, *Aspidisca lynceus*, *Chilodonella cucullulus*, *C. uncinata*, *Cinetochilum margaritacum*, *Coleps elongatus*, *C. hirtus*, *Colpidium campylum*, *Cristigera phoenix*, *Cyclidium glaucoma*, *Drepanomonas dentata*, *Euplotes adiculatus*, *E. eurystomus* *E. patella*, *Euplotes* sp., *Gastrostyla muscorum*, *Halteria grandinella*, *Holostricha vernalis*, *Lacrymaria* sp., *Leptopharynx* sp., *Litonotus fasciola*, *Loxocephalus plagiulus*, *Loxodes magnus*, *Onychodromopsis flexilis*, *Oxytricha fallex*, *Paramecium aurelia*, *P. caudatum*, *P. multimicronucleatum*, *Prorodon griseus*, *Prorodon* sp., *Spirostomum ambiguum*, *S. intermedium*, *S. minus*, *Stentor coeruleus*, *S. polymorphus*, *Stylonychia mytilus*,

Tetrahymena pyriformis, *Trachelophyllum clavatum*, *Urocentrum turbo*, *Urosoma caudata* and *Vorticella convallaria*. There were thirty-six species of class Mastigophora : *Anisonema acinus*, *Chilomonas paramecium*, *Chlamydomones* sp., *Entosiphon ovatum*, *Euglena acus*, *E. deses*, *E. enrenbergi*, *E. gracilis*, *E. klebsi*, *E. oxyuris*, *E. spirogyra*, *E. tripteris*, *Euglena* sp. 1, *Euglena* sp. 2, *Euglena* sp. 3, *Euglena* sp. 4, *Gonium pectorale*, *Gymnodinium aeruginosum*, *Heteronema acus*, *Pandorina morum*, *Paranema trichophorum*, *Phacus acuminata*, *P. longicauda*, *P. pleuronectes*, *P. pyrum*, *P. torta*, *Phacus* sp., *Spondylomorum quaternarium*, *Synura uvella*, *Trachelomonas armata*, *T. hispida*, *Trachelomonas* sp.1, *Trachelomonas* sp. 2, *Trachelomonas* sp. 3, *Trachelomonas* sp. 4 and *Trachelomonas* sp. 5. Inaddition there were twenty-four species of class Sarcodina ; *Actinophrys sol*, *Actinosphaerium* sp., *Amoeba dubia*, *A. guttula*, *A. limicola*, *A. proteus*, *A. radiosa*, *A. spumosa*, *A. striata*, *A. verrucosa*, *A. vespertilio*, *Arcella dentata*, *A. discoides*, *A. vulgaris*, *Arcella* sp. 1, *Arcella* sp. 2, *Centropyxis aculerta*, *Centropyxis* sp., *Difflugia corona*, *D. oblonga*, *D. ucerolata*, *Heleopera pertricola*, *Paulinella* sp. and *Pelomyxa* sp. Lastly three species of class Suctoria occurred : *Acineta lacustris*, *Podophrya fixa*, and *Tokophrya cyclopum*.

It was found that protozoan species did not differ in distribution at the 3 stations (class Ciliata, class Mastigophora and class Sarcodina) for 12 months, but Class Suctoria was recovered from station 2 and station 3. Values were recorded for the BOD (14-24.40 mg/l), DO (0.1-8.50 mg/l), pH (5.45-8.48), total Fe (0.09-3.52 mg/l), chloride (0.20-8.80 mg/l), and NH₃-N (0.2-1.53 mg/l). These values were not significantly different between the 3 collection stations over the 12 months. The following species in three classes of protozoa can be used for biomonitoring indicators (Thai Water Pollution Standard level 5) : eight species of class Ciliata : *Aspidisca lynceus*, *Chilodonella cucullulus*, *Cristigera phoenix*, *Cyclidium glaucoma*, *Euplates adiculatus*, *Holostricha vernalis*, *Paramecium multimicronucleatum* and *Prorodon griseus*. Ten species of class Mastigophora ; *Chlamydomonas* sp., *Euglena enrenbergi*, *E. spirogyra*, *E. tripteris*,

Gymnodinium aeruginosum, *Heteronema acus*, *Pandorina morum*, *Phacus torta*, *Spondylomorum quaternarium* and *Trachelomonas armata*. There are three species of class Sarcodina : *Centropyxis aculeata*, *Diffugia corona*, and *D. oblonga*. Further investigations are needed to answer the question of whether or not these species of protozoa can be used for bioindicators of polluted water throughout Thailand.